

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1691. Soc. 152.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

est in re momenti summi dissimulandum: idcirco sub conditione lustralibus lymphis perfusus tranquillissime obivit.

Annus 1691. Soc. 152.

De pileis Coadjutorum,

Non sine turbis mutatio pileorum Coadjutoribus temporalibus evenit. Anno 1615. quæ super hac re Societas statuerit, retuli Anno 1647. quamvis dissimulatum fuerat, P. N. Carrafa mandavit ingressuris Coadjutoribus, pileos rotundos non permitti. Id non sine multorum consternatione datum executioni. Anno 1660. Hieronymus Claramontius duarum Provinciarum Visitator, annuente Generali, concessit Coadjutoribus, ut ab injuriis temporum capita defenderent, pileolum capiti ex omni parte hærentem. Temporum decursu cœperunt eos pileolos ex fortiori panno adornare; nam primò solum fiebant ex gracili tela, quæ non posset in altum consurgere. Verùm illi paulatim hæc indulgentiâ abusi, conniventibus Superioribus, in altum pileolos extenderunt, & acumine depresso penè formaverant pileis rotundis pares.

2. Indignum id reputans P. N. Thyrsus hoc anno imperavit aufertur Coadjutoribus tales pileos, concesso tantùm galero, vel pileolo ex tenuissima tela undequaque capiti adhærente: misso exemplo pileoli, & telæ, ad cujus normam deinceps fierent. Epistolam Patris nostri adjicio fideliter ex Lusitano sermone in Latium translata. *Magno meo dolore intellexi non servari in Lusitana Provincia debitum respectum gravissimis decretis, 27. Congregationis VII. & 21. Congregationis VIII. de pileis Fratrum Coadjutorum, non loquendo de præcepto gravi P. Vincentii Carrafe circa executionem eorundem decretorum, nec de literis P. Goswini Nickel datis 23. Martii anni 1658. & 8. Februarii 1659. Nec de P. Olive datis 28. Aprilis 1681. qui omnes improbant negligentiam, & incuriam aliquorum Superiorum in Lusitania permittentium Coadjutoribus, aut dissimulantium in quodam genere pileorum, qui parùm differunt à pileis clericalibus; nam supernâ parte depresso non potest animadverti magnum discrimen. Idcirco perspecto, quod quicquid ordinatum est à nostris antecessoribus ad hunc abusum exterminandum, fuerit parùm efficax, considerato hujusmodi puncto speciali curâ cum Patribus Assistentibus providimus, ut efficax in perpetuum habeatur effectus. Vestra Reverentia præter galerum non permittat Coadjutoribus istius Provincia, quibus jam est prohibitus usus pilei clericalis ab Congregationibus VII. & VIII. modum aliquem caput tegendi, excepto pileolo juxta formam, quam hic describo, & mitto ad R. V. ut sit modulus, & exemplar cæteris in Provincia. Omne aliud genus pileorum prohibeat V. R. meo nomine, & reipsâ auferat ab omnibus. Verè nulla erat ratio ad permittendum pileolum ullum præter galerum. In Hispania vix est usus talis pileoli, quamvis timeretur usum galeri posse incommodo esse aliquibus Fratribus præsertim inter ministeria magis laboriosa, & judicaretur bonos Societatis filios non privandos consolatione, quæ non repugnat ipsorum statui. Propterea V. R. difficilis non sit in permittendo usu pileoli, quem modo mitto, & hic describo. Conditiones pileoli, quem præter galerum permitto Fratribus Coadjutoribus, necessariæ erunt hæc tres. Prima est, ut non sit factus ex illo panno solidiori, de quo fieri solent pilei clericales nostrorum sacerdotum, & scholasticorum, sed ex materia leviori, & magis tenui, quam Itali vocant Saya, Lusitani Sargeta, vel Ntamenha. Secunda, ut sit omnino simplex intus, & foris, sine alio quocumque panno. Tertia, ut careat vertice, aut angulis, eo modo, ut omni ex parte totus adhareat capiti. Omnibus Superioribus Provinciae Lusitanæ tum Provincialibus, & Visitoribus, tum localibus, qui actu sunt, & fuerint in posterum, imponitur in virtute sanctæ obedientiæ, ne ulli Coadjutorum, cui prohibetur usus pilei clericalis, permittant, consentiant, nec etiam tolerent, aut dissimulent cum ullo usum pileoli, cui defuerit aliqua ex tribus conditionibus supra declaratis, nec quiescant, aut decusant resistere, donec auferatur dictus abusus. Et volo, ut obligatio hujus præcepti*

pti in prædictis Superioribus circa qualemcumque domum, aut Collegium incipiat a die, quâ in eadem domo, aut Collegio promulgata fuerit hæc ordinatio cum præcepto, lectis huiusmodi meis litteris, primò coram Consultoribus domûs, aut Collegii congregatis cum suo Superiore, deinde coram Fratribus Coadjutoribus domûs, vel Collegii. Eadem littere transcribentur ad libros Collegiorum, & domuum, & cum primis ad libros Archivii, in quibus scribi solent majoris momenti ordinationes Reverendorum Patrum Generalium. Datum Romæ 2. Junii an. 1691. Thyrsus Gonzales.

3. Publicatis in Domo Professâ Ulyssiponensi coram sociis Coadjutoribus hæc decretis, cum pharmacopola ostenderet voce animos legi contrarios, carceri mancipatus est, ac expulsus de Societate. Præcipuus labor Conimbricæ fuit, multos dementia rapuit transversos, qui perfimiles stultis frustum panni anteposuerunt Societati, redditique sunt abjectæ forti, unde emerferant. Quamquam plurimi corruerant, prudentiores steterè firmi. Habuitque se huiusmodi Generalis decretum instar cribri separantis lolium, & inutilem glebam à tritico. Nonnulli recursum fecèrè ad sacram Regularium Congregationem; sed audito responso Societatis, eorum querimoniam explosæ sunt. Alius Nuncio monetas aliquot aureas dono dedit, ut causam protegeret; sed Nuncius consideratâ negotii conditione, monetas misit tradendas nostro Provinciali.

4. In Brasiliam septem de nostris scholasticis, & Coadjutores duo vela Missiones ultramarinæ. solverunt. In Maranioniam tres sacerdotes Antonius Amaralius, Emmanuel Galvamus, Lusitani, & Joannes Justus de Luca Italus. Novem ad Indiam; P. Jacobus Moerfius, & P. Bernardus Kilianus Stumpff Germani ad Sinas. Kilianus magnum fidei columen apud eas gentes fuit. His accessit Michaël Alphonsus natione Sina. Ad Goanam Provinciam Sylvester Furtadus Lamecensis, Antonius Mattius Setu valensis, & Theodosius Moreira. Ad Japonensem, sive Macaensem Provinciam P. Franciscus Oliveira Cubensis, qui postea defecit à Societate, sed Goam veniens post varios fortunæ casus semper adversos, iterum adscriptus Societati pœnitens facti, cum hæc scribo, operam navat salvandis gentibus oræ piscariæ. Emmanuel Gonfalvius Sandomilensis, & Emmanuel Pintus Portalegrensis, scholastici.

5. Vivendi legibus fecèrè satis. Conimbricæ 9. Februarii venerabilis Moritur P. Josephus Scixius. senex P. Josephus Scixius Ulyssiponensis, homo, tum virtute, tum litteris, tum dotibus ad gubernandum instructissimus. Rhetoricam Eboræ, Conimbricæ Philosophiam, Theologiam Ulyssipone, & Eboræ professus, moderatissimè est primariam Academiæ cathedram laureatus Doctor. Rexit Bracharense, & Conimbricense Collegium, dein missus Iustratum Brasiliensem Provinciam cum potestate Visitatoris. Redditus Lusitaniæ egit Provinciale. Iterum Rector fuit Conimbricensis Colegii.

6. In tanto rerum magnarum cumulo procul ab omni fastu, ne unum quidem verbum in sui laudem pronunciavit. Huic sanctæ demissioni adjunxit ingentem animi mansuetudinem æquam adversariis juxta, ac amicis. Veritatem vel adversus seipsum amavit semper. Conciones, aut litterarios actus non obivit sine cilicio. Non curavit carnem, & sanguinem. Antequam in Brasiliam mitteret P. N. Oliva, exploravit in re tam ardua illius voluntatem; cui ille respondit, se paratum, quocumque velleret. Meditanti Comiti Villarmajorensi navigationem impedire, dixit, si negaretur navis, arrepturum tabulam, sèque in ea undis commissurum, ut expleret obedientiam.

7. Charitas erga sanos, & infirmos, religiosa paupertas, & virtutes cæteræ usque ad certamen in eo refusserunt: eas vulgavi in ejusdem vita. Ante mortem desiderabat publicè confiteri peccata sua. Scrupulo tactus, possètne mortem appetere, ut citius frueretur conspectu DEI: cum responderetur, posse; in potentia moriendi, Deumque videndi desideria exarsit. Illius exequiis præfens fuit Episcopus Conimbricensis, & qui qui in Academia eminebant.

Antonius Franco.

Ccc 2

8. Ibi-

Emmanuel
Refendus.

8. Ibidem 15. Februarii Emmanuel Refendus Theologus, patriâ Ulyssiponenfis. Legens vitam D. Antonii secum firmiter statuit, deserto mundo, ingredi Societatem. Factus voti compos apud nos vixit instar Angeli. Cæcò more obsequutus obedientiæ. Triclinio præfectus fortè à Ministrò percontatur, quid singulis aponendum de pomis: respondit ille, in singulis catinis ponere par cerarum. Is loquendi modus apud nos Lusitano sermone idem sonat, ac si diceret: ex tali fructuum genere, quod sufficiens sit, sociis appones. Emmanuel inhæsit verbo, non sensui, in unoquoque catino non amplius duobus cerasis locavit. Quam parsimoniam facile excusavit cæca obedientia.

9. Epistolæ Emmanuelis semper hominem divinis deditum spirabant. Corpus suum vehementer torquebat, insuper torquebatur à scrupulis. Si orando de genibus se fessum sentiret, continuabat stans uno tantum nixus pede. Singulis feris quintis sacro pane reficiebatur. Pactus est cum amico, ut, qui prior obiisset, Deum rogaret superstiti apparendi veniam. Alter mortuus se conspiciendum Rosendo dedit eâ specie, quâ feretro elatus fuerat ad sepulturam; unde intellexit, non multum abesse sibi mortem. Cum initia phthisis in eo proderentur, translatus est Conimbricam: id mortem accelerabat, cum illud Cælum hujusmodi morbo non faveat.

P. Didacus
Lobus.

10. In eodem Collegio 20. Martii P. Didacus Lobus Tingitanus. Docuit Rhetoricam Ulyssipone. Ad sacrum suggestum plenissimas dotes habuit. Concionator erat Regum Alphonsi, & Petri. Cum aliquando, nescio, quid molestiæ ei obveniret, author ei fuit germanus, ut Societatem desereret. Cui ille: absit à me; non enim sunt, qui mittunt ad aratrum manum, & retrò respiciunt, regno DEL apti. Postremis annis penè torpuit illi unum ex brachiis. Adivit Conimbricam tempore commodo valetudinem curaturus. Per Adventum concionatus magno Academiæ plausu: per Quadragesimam erat diebus Dominicis idem facturus, sed morbo, & morte præventus.

P. Ludovicus
Brittus.

11. In Domo Professâ Ulyssiponenfi 9. Januarii P. Ludovicus Brittus novagenario major. Vixit in Societate duos supra septuaginta annos magno exemplo. Nunquam usus culcitrà ad capiendam quietem. Jejunius, cibisque injueundis, & multis castigationibus afflixit corpus. Quinque horas quotidie orando transigebat. Ut superfluo tempore occuparetur, rogabat Patrem, cujus est munus pueros catechesim docere, sibi traderet globulos precum firmiori filo conjungendos. Rarissimè extra confessionum tribunal visus est sedens, sed vel stabat, vel genibus nitebatur. Nescivit de ullo mortalium sinistrè loqui. Primâ Januarii obeunte P. Emmanuele Almeida discretis affirmavit verbis, se primum de vita cessurum. Die septimâ factò missæ sacrificio, ministranti dixit, esse postremum. Eodem die alloquens Præfectum valetudinarii, monuit, pararet, quæ forent opus ad suum funus: è quibus innotuit præscium fuisse mortis. Rex Petrus ob viri sanctimoniam iussit ejus sibi post obitum cætya depingi.

P. Emman.
Almeida.

12. P. Emmanuel Almeida Crucialiensis, indefessus fuit in peragendis nostri Instituti ministeriis. Procurabat egregiâ solitudine reorum in carceribus commoda. Sui contemptor, & paupertatis cultor eximus. Tam vili pallio, & tunicâ tam scatente centonibus utebatur, ut imperaverit Provincialis, meliora sumeret, quòd ea viderentur indecentiæ proxima, & jam ab honesta paupertate aliena.

P. Joan. à Re-
gibus.

13. In Collegio D. Antonii 13. Novembris P. Joannes à Regibus natione Germanus. Rege petente, missus fuerat ad tradendas Conimbricæ facultates Mathematicas. Jubente eodem Rege, per totam Lusitaniam discurret, delineavitque urbes, oppida, & arces, ut æri cæarentur. Mores, & observantia P. Joannis exprimebant virum justum, & singularem virtutis amatorem.